

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Rapport 08/2013

Eierskapskontroll i Oslo Vognselskap AS 2010-2012

2013

Tidligere publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

Rapport 01/2012 Gjennomgang av anskaffelsesdokumentasjon i 16 virksomheter

Rapport 02/2012 Bydelene som barnehagemyndighet – Bydel St. Hanshaugen og Bydel Nordstrand

Rapport 03/2012 Styringsinformasjon i Utviklings- og kompetansetaten

Rapport 04/2012 Utleie av kommunal grunn - saksbehandling, kontroll og oppfølging

Rapport 05/2012 Anskaffelse, kontroll og oppfølging av tjenester til utviklingshemmede – Bydel Frogner og Bydel Nordre Aker

Rapport 06/2012 Planlegging av investeringsprosjekter i Vann- og avløpsetaten

Rapport 07/2012 Ulike undersøkelser i regnskapsrevisjonen – samlerapport 2011

Rapport 08/2012 Skolens saksbehandling knyttet til spesialundervisning – Korsvoll skole, Lindeberg skole, Skøyenåsen skole, Tiurleiken skole

Rapport 09/2012 Intern kontroll i og rundt enkelte IT-systemer – Samlerapport 2011

Rapport 10/2012 Informasjonssikkerhet i Energigjenvinningsetaten

Rapport 11/2012 Informasjon om tannhelsetjenester til mottakere av hjemmesykepleie – Bydel Alna og Bydel Vestre Aker

Rapport 12/2012 Etterlevelse av finansreglementet i Oslo kommune

Rapport 13/2012 Forvaltning av Gerica i Oslo kommune og intern kontroll rundt inntekter fra praktisk bistand

Rapport 14/2012 Sosialtjenestens oppfølging av rusmiddelavhengige ved behandlingsopphold

Rapport 15/2012 Ledelsesforankring av innkjøpsområdet i Sykehjemsetaten

Rapport 16/2012 Kontroll og oppfølging av kvalitet i kommunale institusjoner for rusmiddelavhengige

Rapport 17/2012 Rapportering av statistikk for pleie- og omsorgstjenester

Rapport 18/2012 Ettervern Barneverntiltak for ungdom etter fylte 18 år i Bydel Gamle Oslo og Bydel Stovner

Rapport 19/2012 Registrering av elever i risikozonen for frafall. Bruken av koden "ELEV" i IT-systemet OTTO

Rapport 20/2012 Oppfølgingsundersøkelse etter rapport 18/2009 Sykehjemsetaten – status etter to års drift.

Rapport 21/2012 Tjenester til beboere i samlokaliserte boliger - Bydel Stovner

Rapport 22/2012 Internkontroll i Kollektivtransportproduksjon AS med datterselskaper

Rapport 23/2012 Anskaffelser og internkontroll i Oslo Vognselskap AS

Rapport 01/2013 Internkontroll med anskaffelsesområdet i Ruter AS

Rapport 02/2013 Internkontroll i- og rundt enkelte IT-systemer. Samlerapport 2012

Rapport 03/2013 Ulike undersøkelser i regnskapsrevisjonen. Samlerapport 2012

Rapport 04/2013 Barneverntjenestenes håndtering av meldinger fra Oslo Krisesenter i 2011

Rapport 05/2013 Informasjonssikkerhet i Vann- og avløpsetaten (unntatt offentlighet)

Rapport 06/2013 Eierskapskontroll i Kollektivtransport-produksjon AS 2010-2012

Rapport 07/2013 Oslo kommunes saksbehandling i Lindebergsakene

For mer informasjon om Kommunerevisjonen og våre rapporter se www.krv.oslo.kommune.no

Forord

Denne rapporten er et resultat av prosjektet *Eierskapskontroll i Oslo Vognselskap AS*.

Bystyret behandlet 13.06.2012 *Plan for selskapskontroll 2012-2016* (sak 164), og vedtok bl.a.:

Det gjennomføres etter kontrollutvalgets nærmere vurdering eierskapskontroll i et utvalg selskaper. Selskaper som er tillagt et samfunnsmessig ansvar i tillegg til rent forretningsmessig drift, skal prioriteres i denne kontrollen.

Prosjektet ble vedtatt gjennomført av kontrollutvalget 28.08.2012 ved behandling av sak om forvaltningsrevisjon med oppstart 2. halvår 2012 (sak 87).

Eierskapskontroll er en avgrenset form for selskapskontroll og innebærer en begrenset kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskapet. Dette omfatter blant annet å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med gjeldende lovverk og bystyrets vedtak og forutsetninger. Kontrollen ble gjennomført ved innhenting av egenerklæringer fra eier og selskapets styre. I tillegg ble det innhentet relevante dokumenter vedrørende eierstyringen, blant annet møteprotokoller og sakspapirer fra generalforsamlinger og styremøter, brev, møtereferater og rapporter.

Denne eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14. Gjennomføringen av eierskapskontrollen er basert på Norges kommunerevisorforbunds (NKRF) veileder *Selskapskontroll fra A til Å*.

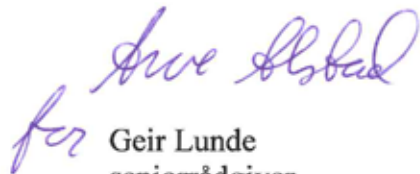
Prosjektet er gjennomført med Geir Lunde som prosjektleder og Arve Alstad som prosjektmedarbeider.

Vi vil takke Byrådsavdeling for kultur og næring og styret i Oslo Vognselskap AS for nødvendig bistand i løpet av prosjektet.

29.05.2013

Randi Blystad
ass. avdelingsdirektør

for

Geir Lunde
seniorrådgiver

Innhold

Forord	1
Hovedbudskap	5
Sammendrag	5
1. Innledning	7
1.1 Problemstillinger	7
1.2 Kriterier for eierskapskontroll	7
1.3 Metode og gjennomføring	8
1.4 Rapportens oppbygging.....	8
2. Kort om Oslo Vognselskap AS	9
3. Oslo kommunes eierstyring og oppfølging av Oslo Vognselskap AS	10
3.1 Mål og eiers forventninger til selskapet	10
3.2 Kontaktmøter og rapportering	12
3.3 Vedtekter	12
3.4 Generalforsamling	13
3.5 Styrets kompetanse.....	14
3.6 Opplysningsplikten overfor bystyret.....	14
3.7 Etisk regelverk.....	15
3.8 Ivaretagelse av andre lover, reguleringer og føringer for selskapet	15
4. Konklusjon	17
5. Uttalelse til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering	18
5.1 Byrådsavdeling for kultur og næring	18
Referanser	21
Vedlegg 1 Kriterier for eierskapskontroll	23
Vedlegg 2 Uttalelse fra Byrådsavdeling for kultur og næring	31

Hovedbudskap

Kommunerevisjonen har gjennomført en kontroll med eiers utøvelse av eierskapet i Oslo Vognselskap AS i perioden 2010-2012.

Basert på den mottatte informasjonen er det Kommunerevisjonen vurdering at eierskapsutøvelsen i hovedsak har blitt gjennomført i samsvar med krav i aksjeloven, bystyrets vedtak og forutsetninger og anbefalinger gitt av KS Eierforum samt Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse på de områdene som er vurdert.

Vedtektene til selskapet var utformet i tråd med aksjelovens minimumskrav. I perioden 2010-2012 ble generalforsamlingene i selskapet innkalt og gjennomført i tråd med aksjelovens bestemmelser på de områdene som er undersøkt.

Etter Kommunerevisjonen vurdering skulle bystyrets vedtak om anskaffelse av nye T-banevogner i 2010 ha vært fulgt av et tilsvarende vedtak i generalforsamlingen i selskapet.

Sammendrag

Kommunerevisjonen har gjennomført en kontroll av eierskapsutøvelsen i Oslo Vognselskap AS. Eierskapskontroll innebærer en avgrenset kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskapet, og omfatter blant annet å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med gjeldende lover og bystyrets vedtak og forutsetninger. Eierskapskontrollen er en mer begrenset kontroll enn en forvaltningsrevisjon, og gjøres primært ved hjelp av egenerklæringer fra de som utøver eierfullmaktene og selskapets styre.

Gitt undersøkelsens karakter gis det ikke anbefalinger.

Oslo Vognselskap AS ble opprettet i september 2006, og er 100 prosent eid av

Oslo kommune. Selskapet utgjør en del av kollektivtransportsystemet i Oslo kommune. Selskapet har som formål å finansiere og anskaffe nye vogner, oppgradere eksisterende vogner, fastsette krav til vedlikeholdet av vognene, kontrollere at dette vedlikeholdet utføres på en måte som sikrer kommunens verdier, ivareta avsetninger til periodisk vedlikehold, leie ut vognene og følge opp leveransene av vogner overfor leverandørene. Formålet med denne undersøkelsen er å gi informasjon til bystyret og kontrollutvalget om kommunens utøvelse av eierskapet i Oslo Vognselskap AS og bidra til å utvikle eierstyringen i Oslo kommune.

Problemstillinger og metode

Problemstillingene i undersøkelsen var:

- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring? Herunder er det undersøkt om byråden
  - har utarbeidet klare forventninger og mål til styret og selskapet
  - har etablert rutiner for innhenting og vurdering av informasjon fra aksjeselskapet
  - har ivaretatt opplysningsplikten overfor bystyret
  - har ivaretatt eventuelle særskilte føringer fra bystyret
- Har generelle og særskilte plikter som aksjelov stiller til utforming av vedtekter og til innkalling og gjennomføring av generalforsamlinger, blitt ivaretatt?

Undersøkelsen er basert på Norges kommunerevisorforbunds veileder *Selskapskontroll – fra A til Å*. I tillegg til egenerklæringer fra de som utøver eierfullmaktene og selskapets styre ble det innhentet dokumenter som var relevante for eierstyringen. De viktigste dokumentene var innkallinger, sakspapirer og protokoller fra generalforsamlinger og styremøter. I tillegg

ble det innhentet brev og annen skriftlig kommunikasjon mellom eier og selskapet.

Undersøkelsen omfatter årene 2010-2012. Datainnsamlingen foregikk i hovedsak i perioden januar og februar 2013.

Vurderinger

Mål og eiers forventninger til selskapet

Vedtektene til Oslo Vognselskap AS inneholdt en beskrivelse av selskapets virksomhet, som avspeilte de målene eierne hadde satt for selskapet, slik aksjeloven krever. Det ble gitt en mer omfattende beskrivelse av virksomheten til selskapet i byrådssak ved fremleggelse av Oslo Vognselskaps årsrapport for 2010 til bystyret. Der ble det blant annet uttrykt at selskapets fastsetting av vedlikehold av vognene og kontrollen med vedlikeholdet skulle utføres på en måte som sikret kommunens verdier. Utover dette tyder ikke den mottatte informasjonen på at det hadde blitt utformet konkrete resultatmål for selskapet fra eierne.

Det er ikke utarbeidet en eierskapsstrategi for selskapet. Dette er ikke et krav i Oslo kommunes nye prinsipper for eierstyring. Utøvelsen av eierskapet har foregått gjennom vedtak i bystyret, etablerte prinsipper for vognleie, i generalforsamlingene og gjennom korrespondanse og møter mellom eier og selskapet ved større beslutninger.

Kontaktmøter og rapportering til eier

Eier mottok årsrapporter fra selskapet, samt ytterligere informasjon om selskapet i forbindelse med kontaktmøter mellom eier og representanter for selskapet.

Kommunerevisjonen fikk opplyst at det normalt har blitt avholdt 2-4 kontaktmøter årlig mellom selskapet og eier. På møtene ble det rapportert om økonomisk og finansiell status og andre aktuelle saker. Utenom kontaktmøtene har det vært gjennomført særskilte møter for å drøfte/ orientere om aktuelle saker.

Opplysningsplikten overfor bystyret

Bystyrets krav om ivaretagelse av

opplysningsplikten gjennom fremleggelse av selskapets årsberetning og regnskap, samt referat fra generalforsamling, ble ivaretatt i undersøkelsesperioden.

I tillegg viser Kommunerevisjonens gjennomgang eksempler på at byrådet har fremlagt saker for bystyret som synes å være vesentlige for virksomheten til Oslo Vognselskap AS.

Vedtekter og generalforsamling

Vedtektene til Oslo Vognselskap AS var utformet i tråd med aksjelovens minimumskrav.

Etter Kommunerevisjonen vurdering skulle bystyrets vedtak om anskaffelse av nye T-banevogner i 2010 ha vært fulgt av et tilsvarende vedtak i generalforsamlingen i selskapet. Det følger av aksjeloven og Oslo kommunes nye prinsipper for god eierstyring at eiers instruksjoner om selskapets disposisjoner skal vedtas av generalforsamlingen. Dette er viktig for å sikre klar rollefordeling og dokumentasjon.

I perioden 2010-2012 ble generalforsamlingene i Oslo Vognselskap AS innkalt og for øvrig gjennomført i tråd med aksjelovens bestemmelser på de områdene som ble vurdert.

Styret

Eier opplyste at det årlig ble foretatt vurderinger av styret og styrets arbeid for å sikre at styret i Oslo Vognselskap AS hadde nødvendig kompetanse i tråd med Oslo kommunes føringer for utvelgelse og sammensetning av styret.

Etisk regelverk

Selskapet har et etisk regelverk. Både eier og styret uttrykte at regelverket var i tråd med kravene satt av Oslo kommune.

Uttalelse til rapporten

Byrådsavdeling for kultur og næring avga sin uttalelse til rapporten i brev datert 13.05.2013. Uttalelsen følger i sin helhet i vedlegg 2. Et sammendrag av den, og Kommunerevisjonens avsluttende vurdering følger i kapittel 5.

1. Innledning

Kommunerevisjonen har gjennomført en eierskapskontroll i Oslo Vognselskap AS. Byråden for kultur og næring utøver eierskapet etter fullmakt fra byrådet.

Eierskapskontroller er hjemlet i kommuneloven §§ 77 og 80 og i forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14 og er undersøkelser av hvordan eieren utøver eierskapet i selskapet.

Eierskapskontrollen er en mer begrenset kontroll enn en forvaltningsrevisjon, og gjøres primært ved hjelp av egenerklæringer fra de som utøver eierfullmaktene og fra selskapets styre. I tillegg innhentes dokumenter som er relevante for eierstyringen.

Bystyret vedtok plan for selskapskontroll i møtet 13.06.2012, sak 165. I pkt.1 i vedtaket het det:

Det gjennomføres etter kontrollutvalgets nærmere vurdering eierskapskontroll i et utvalg selskaper. Selskaper som er tillagt et samfunnsmessig ansvar i tillegg til rent forretningsmessig drift, skal prioriteres i denne kontrollen.

Kontrollutvalget behandlet 28.08.2012 (sak 87) plan for forvaltningsrevisjon med oppstart 2. halvår og vedtok da gjennomføring av prosjektet *Eierskapskontroll i Oslo Vognselskap AS*.

Kommunerevisjonen har nylig gjennomført en utvidet selskapskontroll (forvaltningsrevisjon) av internkontroll med anskaffelser i Vognselskapet som er dokumentert i rapport 23/2012 *Anskaffelser og internkontroll i Oslo Vognselskap AS*. Rapporten ble behandlet av kontrollutvalget 29.01.2013 (sak 2). Den utvidede selskapskontrollen omfattet ikke utøvelsen av eierskapet i selskapet. I undersøkelsen ble imidlertid styrets ivaretagelse av tilsynsansvaret vurdert.

1.1 Problemstillinger

Problemstillingene i kontrollen har vært:

- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring? Herunder er det undersøkt om byråden
  - har utarbeidet klare forventninger og mål til styret og selskapet
  - har etablert rutiner for innhenting og vurdering av informasjon fra aksjeselskapet
  - har ivaretatt opplysningsplikten overfor bystyret
  - har ivaretatt eventuelle særskilte føringer fra bystyret
- Har generelle og særskilte plikter som aksjeloven stiller til utforming av vedtekter og til innkalling og gjennomføring av generalforsamlinger, blitt ivaretatt?

Undersøkelsen omfatter årene 2010-2012. Datainnsamlingen foregikk i hovedsak i perioden januar og februar 2013.

1.2 Kriterier for eierskapskontroll

Kriteriene for eierskapskontrollen er målestokken som ligger til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger. Kilder for kriteriene er:

- Lov om aksjeselskaper
- Bystyrets vedtak av 17.02.1999 (sak 67) *Byrådets tertialrapportering til bystyret*
- Byråds sak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret 25.04.2012 (sak 98).
- KS Eierforum: *Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak*
- Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) *Norsk anbefaling – Eierstyring og selskapsledelse*

Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper har kun vært gjeldende for eierstyringen i deler av perioden som denne kontrollen dekker. Sakens karakter tilsier at det er rimelig å legge til grunn at de nye prinsippene var førende fra saken ble behandlet i byrådet.

Kriteriene presenteres der de kommer til anvendelse i rapporten. Utledningen av kriteriene er dokumentert i vedlegg 1.

1.3 Metode og gjennomføring

Metoden i kontrollen er blant annet basert på et opplegg utarbeidet av Norges kommunerevisorforbund (NKRF) i veilederen *Selskapskontroll – fra A til Å* («Praktisk veileder»).

I dette prosjektet har hovedelementene i metoden vært:

- Det er innhentet opplysninger om selskapet og om eiers utøvelse av eierskapet gjennom egenerklæringer fra eier og styret.
- Følgende dokumenter er innhentet og i nødvendige grad gjennomgått:
  - Aktuelle byråds- og bystyresaker
  - Årsrapporter og regnskap 2010-2012 for selskapet
  - Korrespondanse mellom eier og selskap
  - Sakspapirer og protokoller fra gjennomførte generalforsamlinger
  - Instruks for styret

Prosjektet ble formelt startet ved utsendelse av oppstartsbrev til byråden for kultur og næring 07.01.2013. Det ble gjennomført oppstartsmøte med representanter for Byrådsavdeling for kultur og næring og styreleder i Oslo Vognselskap AS. På møtet informerte Kommunerevisjonen om prosjektets problemstillinger og utkast til kriterier for eierskapskontrollen. Datainnsamlingen foregikk i hovedsak i perioden januar og februar 2013.

Gitt undersøkelsens karakter gis det ikke anbefalinger.

1.4 Rapportens oppbygging

I kapittel 2 beskrives kort Oslo Vognselskap AS. I kapittel 3 gjennomgås fakta og vurderinger av eierskapsutøvelsen i Oslo Vognselskap AS. Kommunerevisjonens konklusjon fremkommer av rapportens kapittel 4. I kapittel 5 er det gitt et sammendrag av uttalelse til rapporten fra Byrådsavdeling for kultur og næring sammen med Kommunerevisjonens vurderinger av uttalelsen. Uttalelsen er i sin helhet gjengitt i vedlegg 2 i rapporten.

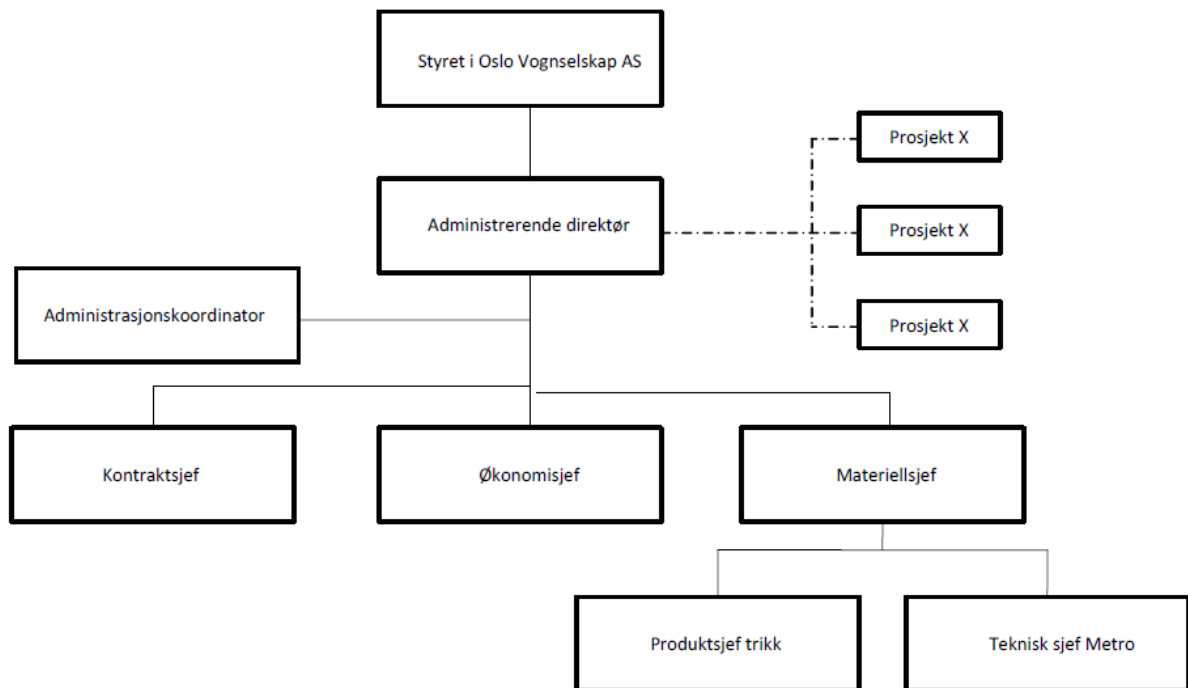
2. Kort om Oslo Vognselskap AS

Oslo Vognselskap AS ble opprettet etter et fisjonsvedtak i Kollektivtransportproduksjon AS den 27.09.2006. Selskapet utgjør en del av kollektivtransportsystemet i Oslo kommune. Oslo kommune er eier av selskapet, og byråden for kultur og næring utøver eierskap av vognselskapet på vegne av kommunen. Vognselskapets oppgave er å finansiere og anskaffe nye vogner, oppgradere eksisterende vogner, fastsette krav til vedlikehold av vognene, kontrollere at dette vedlikeholdet utføres på en måte som sikrer kommunens verdier, ivareta avsetninger til periodisk vedlikehold, leie ut vognene og følge opp leveransene av vogner ovenfor leverandørene.

Oslo Vognselskap AS hadde i 2011 en omsetning på 485 millioner kroner og et resultat på 54 millioner kroner. Selskapets inntekter var i hovedsak leieinntekter for utleie av rullende materiell. De vesentligste kostnadselementene var finanskostnader, avskrivninger og periodiske vedlikeholdskostnader for materiell. Sum anleggsmidler utgjorde ved utgangen av 2011 4,3 milliarder kroner.

Selskapet ble ledet av et styre bestående av tre medlemmer. Styret hadde ikke ansattrepresentanter. Selskapet hadde per 31.12.2011 syv fast ansatte og leide inn ekstern kompetanse ved behov. Selskapets organisering følger av figur 1.

Figur 1 Oslo Vognselskap AS' organisering per 31.12.2011

Kilde: Oslo Vognselskap AS' forretnings- og virksomhetsplan 2012.

3. Oslo kommunes eierstyring og oppfølging av Oslo Vognselskap AS

Bystyret ga 06.05.1997 (sak 220) byrådet fullmakt til å møte og stemme på Oslo kommunes vegne i generalforsamlinger i selskaper hvor kommunen eier aksjer. Denne fullmakten ble videre delegert til den enkelte byråd 27.06.1997 (sak 1425). Byråden for kultur og næring utøvde per februar 2013 fullmakten på vegne av Oslo kommune overfor Oslo Vognselskap AS.

I Byrådsavdeling for kultur og næring ble den løpende kontakten med selskapet ivarettatt av Seksjon for eierskap og prosjekter. I seksjonen var det utpekt en ansvarlig medarbeider for oppfølgingen av eierskapet av Oslo Vognselskap AS.

3.1 Mål og eiers forventninger til selskapet

3.1.1 Kriterier

Basert på Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper og på anbefalingene fra KS og NUES har vi lagt følgende til grunn:

- Innenfor rammen av vedtektene bør selskapet ha klare mål og strategier for sin virksomhet
- Vedtektenes formålsparagraf og selskapets mål bør fremgå av årsrapporten
- Eier bør klargjøre sine forventninger til styret og selskapet
- Fra og med 2012 bør eier ha satt resultatmål for selskapet

3.1.2 Faktabeskrivelse

I vedtektenes § 3 er selskapets virksomhet angitt slik:

Selskapets virksomhet er å anskaffe, finansiere, eie og leie ut trikker og t-banetrokker i Oslo.

I byrådssak 85/11¹ gis følgende presisering av selskapets virksomhet:

Selskapets virksomhet er å finansiere og anskaffe nye vogner, oppgradere eksisterende vogner, fastsette krav til vedlikeholdet av vognene og kontrollere at dette vedlikeholdet utføres på en måte som sikrer kommunens verdier, ivareta avsetninger til periodisk vedlikehold, leie ut vognene og følge opp leveranser av vogner overfor leverandørene.

Bystyret tok i sak 151/11² årsrapport for 2010 for Oslo Vognselskap AS til orientering.

I egenerklæringene fra både eier og styret ble det uttrykt at selskapets mål er tydelig formulert. Styret uttrykte dessuten at målene oppfattes som entydige.

I selskapets årsberetninger for 2010 og 2011 ble det gitt bekrivelse av selskapets virksomhet i tråd med den som ble gitt i byrådssak 85/11, gjengitt over.

Det er ikke utarbeidet en særskilt eierskapsstrategi for selskapet. I egenerklæringen fra byråden for kultur og næring ble det opplyst at eierskapsstrategien følger av vedtektenes formålsbestemmelse, fastsatte vognleieprinsipper og bystyrets beslutninger.

I byrådssak 85/11 om Oslo Vognselskaps årsberetning 2010 ble vognleieprinsippene nærmere omtalt:

Et viktig virkemiddel til å sikre den økonomiske evnen til gjenanskaffelser er vognleieprinsippene som gjenspeiles i vognleieavtalen mellom OVS og Ruter AS, som videreutleier til operatørene Oslo T-banedrift AS

---

¹ Byrådssak av 05.05.2011 (sak 85) Årsrapport 2010 for Oslo Vognselskap AS

² Bystyrets behandling 08.06.2011 (sak 151) av *Årsrapport 2010 for Oslo Vognselskap AS - Byrådssak 85 av 05.05.2011.*

og OsloTrikken AS. Den årlige vognleien skal reflektere investeringskostnadene, antatt levetid på materiellet, avsetninger til periodisk vedlikehold og kapitalkostnader, slik at faktiske materiellkostnader fremkommer og slik at evnen til å reinvestere ikke svekkes over tid. Dette prinsippet innebærer at det skal betales vognleie i hele den forutsatte levetiden selv om vognene tas ut av drift. På den annen side skal det ikke betales vognleie dersom vognene benyttes etter den forutsatte levetid.

I sak 151/11 tok bystyret som nevnt over årsrapport for 2010 for Oslo Vognselskap AS til orientering.

I egenerklæringene ble det opplyst at det ikke var utarbeidet styringsbrev eller lignende for selskapet. Imidlertid ble det i egenerklæringen fra eier opplyst at styret/administrasjonen i noen tilfeller hadde ønsket eiers vurderinger, og at slike vurderinger kunne bli gitt skriftlig. Eier opplyste at slike vurderinger ikke bandt styret. Styret opplyste at det har vært korrespondanse med eier om større beslutninger og strategisk viktige beslutninger, for eksempel om bystyrets vedtak om kjøp av T-banevogner, om forankring av finansiering av T-banevognene og om endringer i innhold og motpart i vognleieavtaler. Kommunerevisjonen har mottatt kopi av denne typen korrespondanse.

Bystyret vedtok følgende 15.12.2010 i sak 429³:

Det anskaffes ytterligere 32 MX-sett ved å utnytte opsjon 3 i kontrakten med Siemens.

Beslutningen ble ikke behandlet av generalforsamlingen, jf. nærmere omtale i kapittel 3.4.

Det er utarbeidet en forretnings- og virksomhetsplan for selskapet. Kommunerevisjonen har mottatt en kopi av planen, som ble behandlet i selskapets styremøte 5/11. I egenerklæringen fra styret fremgår det

³ Jf. bystyresak 429/10 *Videreutvikling av T-banens rutemodell - Anskaffelse av flere T-banevogner*

at planen bl.a. bygger på føringer gitt av eier i vedtekter, byrådssaker og komitémerknader, og at føringene er knyttet til selskapets oppgaver, vognleieprinsipper og vedlikeholdsinformasjon. Samme informasjon ble gitt i egenerklæringen fra eier. Forretnings- og virksomhetsplanen ga, slik Kommunerevisjonen tolker det, strategier for hvordan selskapet skulle oppfylle de føringene som eier hadde gitt for selskapet.

Kommunerevisjonen har ikke mottatt informasjon om at det har vært satt konkrete resultatmål for selskapet. Imidlertid fastslo byrådssak 85/11, omtalt over, blant annet at selskapet skulle fastsette vedlikeholdet og kontrollere at dette vedlikeholdet ble utført på en måte som sikret kommunens verdier.

3.1.3 Vurderinger

Vedtektene til Oslo Vognselskap AS inneholdt en beskrivelse av selskapets virksomhet, som avspeilte målet eier hadde satt for selskapet, slik aksjeloven krever.

Selskapets årsberetninger for 2009, 2010 og 2011 inneholdt bekrivelser av selskapets virksomhet som synes å være i tråd med anbefalingene til Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse.

Det var ikke utarbeidet en særskilt eierskapsstrategi for selskapet. I Oslo kommunes nye prinsipper for god eierstyring er det ikke stilt krav om utarbeidelse av eierskapsstrategi. Basert på den informasjon Kommunerevisjonen har mottatt, ble eiers forventninger til Oslo Vognselskap meddelt selskapet gjennom brev om vedtak i bystyret, brev om prinsipper for vognleie og gjennom løpende kommunikasjon mellom eier og selskapet.

I byrådssak 85/11 ble det blant annet uttrykt at selskapets fastsetting av vedlikeholdet av vognene og kontrollen vedlikeholdet skulle utføres på en måte som sikret kommunens

verdier. Utover dette tyder ikke den mottatte dokumentasjonen på at det hadde blitt utformet konkrete resultatmål for selskapet.

3.2 Kontaktmøter og rapportering

3.2.1 Kriterier

Basert på anbefaling fra KS og Oslo kommunes nye prinsipper for eierstyring har vi lagt følgende til grunn:

- Det kan gjennomføres kontaktmøter mellom eier og selskapet for å informere eier om måloppnåelse og ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet
- Eier bør løpende sikre seg nødvendig rapportering fra selskapet

3.2.2 Faktabeskrivelse

Kontaktmøter

Eier opplyste at det normalt har blitt avholdt 2-4 møter årlig mellom selskapet og eier. Normalt møtte selskapets administrerende direktør sammen med andre fra administrasjonen i slike møter. Styreleder deltok ved spesielle saker. Fra byrådsavdelingen deltok normalt byråden og representanter for byrådsavdelingens administrasjon i disse kontaktmøtene. Eier opplyste at det i slike møter ble rapportert om økonomisk og finansiell status og andre aktuelle saker. Videre ble det opplyst at agenda for kontaktmøter ble avtalt mellom eier og selskapet på forhånd. På grunnlag av dagsorden utarbeidet selskapet presentasjoner, som fungerte som et referat fra møtene.

Utenom kontaktmøtene hadde det også vært gjennomført særskilte møter for å drøfte/ orientere om aktuelle saker.

Rapportering til eier

I begge egenerklæringene ble det opplyst at eier har fått årsberetninger fra selskapet samt ytterligere rapportering i forbindelse med kontaktmøter mellom eier og selskapet.

3.2.3 Vurderinger

Ut fra de opplysninger Kommunerevisjonen har mottatt, har eier mottatt ulike typer rapporteringer og annen informasjon fra selskapet. Det ble bl.a. gjennomført kontaktmøter mellom eier og selskapet for å informere eier om måloppnåelse og ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet.

3.3 Vedtekter

3.3.1 Kriterier

Vedtektene skal i.h.t. aksjeloven minst angi

- selskapets foretaksnavn
- kommune hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor
- selskapets virksomhet
- aksjekapitalens størrelse
- aksjenes pålydende (nominelle beløp)
- antallet eller laveste og høyeste antall styremedlemmer
- om selskapet skal ha flere daglige ledere eller om styret eller bedriftsforsamlingen skal kunne bestemme at selskapet skal ha flere daglige ledere samt i så fall om flere daglige ledere skal fungere som kollektivt organ
- hvilke saker som skal behandles på den ordinære generalforsamlingen
- om selskapets aksjer skal registreres i et verdipapirregister

3.3.2 Faktabeskrivelse

Gjeldende vedtekter ble vedtatt på stiftelsesmøtet 27.09.2006 og endret på generalforsamlingen 10.03.2009. Kommunerevisjonen har gått gjennom vedtektene og har funnet informasjon om alle punktene omtalt i kriteriene.

3.3.3 Vurderinger

Vedtektene for Oslo Vognselskap AS er utformet i tråd med aksjelovens minimumskrav.

3.4 Generalforsamling

3.4.1 Kriterier

Basert på aksjelovens kapittel 5 er følgende kriterier lagt til grunn:

Generalforsamlingens myndighet

- Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen

Innkalling og avholdelse

- Generalforsamlingen skal avholdes innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår
- Generalforsamlingen kalles inn av styret ved skriftlig henvendelse til aksjeeierne
- Innkallingen skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes
- Innkallingen skal i et forslag til dagsorden bestemt angi de saker som skal behandles på generalforsamlingen

Saker som skal behandles av generalforsamlingen

- På den ordinære generalforsamling skal årsregnskap og årsberetning behandles og avgjøres
- Generalforsamlingen skal velge en eller flere revisorer. Revisors godtgjørelse skal godkjennes av generalforsamlingen

Protokoll for generalforsamlingen

- Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen
- I protokollen skal generalforsamlingens beslutninger inntas med utfallet av avstemningene
- Protokollen skal undertegnes av minst to personer; møtelederen og minst en person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede

3.4.2 Faktabeskrivelse

I perioden 2010-2012 ble det avholdt tre ordinære generalforsamlinger og en ekstraordinær generalforsamling. Ifølge protokollene fra den ekstraordinære

generalforsamlingen ble denne avholdt for å velge ny representant i styret.

Kommunerevisjonens gjennomgang av innkallinger og protokoller fra generalforsamlingene 2010-2012, samt informasjon fra egenerklæringene viser følgende:

Generalforsamlingen myndighet

I begge egenerklæringene, ble det gitt informasjon om at eierbeslutninger fattes i generalforsamlinger. Av begge egenerklæringer fremgår det at store investeringsbeslutninger, kjøp av T-bane vognsett og trikker, gjøres av bystyret, ikke av Oslo Vognselskaps generalforsamling eller styre. Prokoller fra generalforsamlingene viser at anskaffelse av ytterligere T-banevogner etter bystyrets vedtak om dette 15.12.2010 i sak 429/10 ikke ble behandlet på selskapets generalforsamling. Ut fra opplysninger i brev fra Oslo Vognselskap AS til Oslo kommune, datert 16.12.2010, ble selskapet muntlig orientert om bystyrets beslutning.

Innkalling

Alle generalforsamlingene ble innkalt skriftlig av styret. Innkallinger ble sendt minst en uke før generalforsamlingene. Innkallingene inneholdt forslag til dagsorden for generalforsamlingene. Alle ordinære generalforsamlinger ble avholdt innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår.

Ansvarlig byråd var delegert fullmakt til å møte og stemme på de ordinære generalforsamlingene i 2010 og 2012, jf. bla. bystyrevedtak 220/97 og byrådsvedtak 1425/97. I 2011 var fullmakten videre delegert til kommunaldirektøren i Byrådsavdeling for finans.

Behandling av saker

Årsoppgjør og årsberetninger for 2009, 2010 og 2011 ble behandlet i de ordinære generalforsamlingene og godkjent. Videre ble revisor valgt og honoraret fastsatt.

Protokoller

Protokoller for generalforsamlingene 2010-2012 foreligger og viser generalforsamlingenes vedtak. Protokollene er undertegnet av møteleder og byråden, bortsett fra protokollen fra generalforsamlingen i 2011, da kommunaldirektøren i Byrådsavdeling for finans representerte Oslo kommune og undertegnet protokollen.

3.4.3 Vurderinger

Etter Kommunerevisjonen vurdering skulle bystyrets vedtak om anskaffelse av nye T-baneplasser i 2010 ha vært fulgt av et tilsvarende vedtak i generalforsamlingen i selskapet. Det følger av aksjeloven og Oslo kommunes nye prinsipper for god eierstyring at eiers instruksjoner om selskapets disposisjoner skal vedtas av generalforsamlingen. Dette er viktig for å sikre klar rollefordeling og dokumentasjon.

Generalforsamlingene i Oslo Vognselskap AS ble i årene 2010-2012 innkalt og for øvrig gjennomført i tråd med aksjelovens bestemmelser på de undersøkte områdene.

3.5 Styrets kompetanse

I Kommunerevisjonens rapport 23/2012 *Anskaffelser og internkontroll i Oslo Vognselskap AS* ble styrets ivaretagelse av sitt tilsynsansvar vurdert.

3.5.1 Kriterier

Basert på bystyresak 208/92 er følgende kriterium lagt til grunn:

- Eier bør ved oppnevning av styret legge Oslo kommunes kompetansemessige kriterier til grunn

3.5.2 Faktabeskrivelse

Eier opplyste at det er definert generelle kriterier for sammensetning av styret som benyttes ved utvelgelse av styremedlemmer i alle underliggende aksjeselskaper. Kommunerevisjonen har fått kopi av et dokument med beskrivelse av kriteriene for utvelgelse og

sammensetning av styrer⁴, som er grunnlag for utvelgelse av styremedlemmer. I dokumentet ble det vist til at det følger av bystyresak 208/92⁵ om profesjonalisering av styrefunksjonen og bystyremelding 2/95⁶ at det i selskaper/foretak skal velges styremedlemmer på bakgrunn av fagkompetanse og ikke ut fra politisk oppnevning. Det ble i dokumentet vist til følgende hensyn som skulle være førende for utvelgelse og sammensetning av styrer:

1. Selskapets behov for kompetanse, - vurdert opp mot det sittende styrets kompetanse
2. Aktuelle strategiske utfordringer selskapet står overfor, - behov for kompetanse på særskilte områder?
3. Eiers interesser, styrets lojalitet ift. oppfølging av eiers strategier og signaler

Ifølge egenerklæringen fra eier ble det opplyst at byrådsavdelingen hvert år hadde foretatt en intern evaluering/vurdering av styrets arbeid, måloppnåelse og resultater. Dette ble gjort for å sikre at selskapets styre hadde den riktige sammensetning og kompetanse til å møte de utfordringene som selskapet sto overfor.

3.5.3 Vurderinger

Ut fra opplysninger fra eier ble det årlig gjort vurderinger for å sikre at styret i Oslo Vognselskap AS hadde nødvendig kompetanse i tråd med Oslo kommunes føringer for utvelgelse og sammensetning av styret.

3.6 Opplysningsplikten overfor bystyret

3.6.1 Kriterier

Basert på bystyrets vedtak av 17.02.1999 (sak 67) er følgende kriterier lagt til grunn:

---

⁴ Byrådsavdeling for kultur og næring *Generelt om kriterier for utvelgelse og sammensetning av styrer i selskaper med forretningsmessig drift.*

⁵ Bystyrets behandling 08.04.1992 sak 208 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune - Byrådsak 562 av 18.12.91*

⁶ Bystyrets behandling av 24.04.1996, sak 193 *Bystyremelding nr. 2/1995 - Strategier for organisering og styring av Oslo kommunes virksomhet*

- Byrådet skal fremme årsberetning, referat fra generalforsamling og regnskap for aksjeselskaper som egne orienteringssaker til bystyret
- Byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører aksjeselskapene

3.6.2 Faktabeskrivelse

Ifølge protokollene fra bystyremøtene avholdt i juni i årene 2010-2012, behandlet bystyret årsoppgjør med årsregnskap, årsberetning, revisors beretning og protokoll fra generalforsamlingen for Oslo Vognselskap AS i hvert av disse tre årene.

I tillegg har Kommunerevisjonen registrert at byrådet fremmet andre saker av relevans for bl.a. Oslo Vognselskap for bystyret. Eksempler er byrådssak 172/10 *Anskaffelse av flere T-banevogner* og byrådssak 167/11 *Økonomisk grunnlag for trikkeanskaffelser*⁷, jf. bystyrets sak 489/10 og bystyrets sak 306/11.

3.6.3 Vurderinger

Bystyrets krav om ivaretagelse av opplysningsplikten gjennom fremleggelse av selskapets årsberetning og regnskap, samt referat fra generalforsamling ble ivaretatt i undersøkelsesperioden.

I tillegg viser vår gjennomgang at byrådet også har fremlagt saker for bystyret i undersøkelsesperioden som synes vesentlige for virksomheten til Oslo Vognselskap AS.

3.7 Etisk regelverk

3.7.1 Kriterier

Basert på bystyret vedtak i sak 392/07 er følgende kriterier lagt til grunn:

- Styret skal påse at selskapet har et etisk regelverk som ikke er dårligere enn de etiske regler for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt

⁷ Denne saken ble trukket av byråden for miljø og samferdsel.

3.7.2 Faktabeskrivelse

I begge egenerklæringer ble det opplyst at Oslo Vognselskap AS hadde utarbeidet etisk regelverk i tråd med retningslinjene for Oslo kommune. Siste versjon ble behandlet av styret 04.12.2012. Kommunerevisjonen har mottatt kopi av dette dokumentet.

Styret opplyste at kommunens etiske retningslinjer ble lagt til grunn ved utformingen av selskapets etiske regelverk. Styret anså at målet om at selskapets retningslinjer skal være minst like strenge som Oslo kommunes regelverk var overholdt.

Videre ble det opplyst at forholdet til mulige nærstående og inhabilitet var innarbeidet i selskapets etiske retningslinjer.

3.7.3 Vurderinger

Selskapet har et etisk regelverk. Både eier og styret uttrykte at regelverket var i tråd med kravene satt av Oslo kommune.

3.8 Ivaretagelse av andre lover, reguleringer og føringer for selskapet

Virksomheten til aksjeselskap er regulert av en rekke andre lover og regler enn aksjeloven. Basert på egenerklæringen fra styret redegjøres det her for utvalgte områder.

3.8.1 Faktabeskrivelse

Anskaffelser

I egenerklæringen oppga styret at det er utarbeidet rutiner som skal sikre at bestilling av varer og tjenester skjer i henhold til lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

Offentleglova

Styret opplyste at det er utarbeidet rutiner som skal sikre at selskapet oppfyller offentliglova med hensyn til arkivføring.

Helse, miljø og sikkerhet

Styret opplyste at det årlig underrettes om internkontrollens gjennomgang knyttet til helse,

miljø og sikkerhet. Ved siste gjennomgang ble det ikke rapportert avvik, ifølge styret.

Straffbare eller irregulære handlinger

I egenerklæringen oppga styret at det ikke var kjent med at det hadde foregått straffbare eller irregulære handlinger i selskapet.

Føringer for samfunnsansvar

I egenerklæringen fra styret ble det opplyst at selskapet er kjent med kommunens føringer for samfunnsansvar ved anskaffelser.

4. Konklusjon

Basert på den informasjon Kommunerevisjonen har hatt tilgang til, har eierskapsutøvelsen i Oslo Vognselskap AS i perioden 2010-2012 i hovedsak blitt gjennomført i samsvar med krav i aksjeloven, bystyrets vedtak og forutsetninger og anbefalinger gitt av KS Eierforum samt Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse på de punktene som er vurdert:

- Undersøkelsen viser at utøvelsen av eierskapet i Oslo Vognselskap skjedde gjennom vedtak i bystyret, gjeldende prinsipper for vognleie, i generalforsamlingene og gjennom korrespondanse og møter mellom eier og selskapet ved større beslutninger.
- Bystyrets krav om ivaretagelse av opplysningsplikten gjennom fremleggelse av selskapets årsberetning og regnskap, samt referat fra generalforsamling, ble ivaretatt i undersøkelsesperioden. I tillegg viser Kommunerevisjonens gjennomgang at byrådet også har fremlagt saker for bystyret i undersøkelsesperioden som synes vesentlige for virksomheten til Oslo Vognselskap AS.
- Både eier og styret opplyste at eier fikk årsrapporter fra selskapet, samt ytterligere informasjon om selskapet i forbindelse med kontaktmøter mellom eier og representanter for selskapet.

Vedtektene til Oslo Vognselskap AS var utformet i tråd med aksjelovens minimumskrav. Vedtektene inneholdt en beskrivelse av selskapets virksomhet, som avspeilte de målene eierne hadde satt for selskapet, slik aksjeloven krever.

Det ble gitt en mer omfattende beskrivelse av virksomheten til selskapet i byråds sak ved fremleggelse av selskapets årsrapport for 2010 til bystyret. Der ble det blant annet uttrykt at selskapets fastsetting av vedlikehold av vognene og kontrollen vedlikeholdet skulle utføres på en måte som sikret kommunens verdier. Utover dette tyder ikke den mottatte dokumentasjonen på at det hadde blitt utformet konkrete resultatmål for selskapet.

I perioden 2010-2012 ble generalforsamlingene i Oslo Vognselskap AS innkalt og gjennomført i tråd med aksjelovens bestemmelser på de områdene som er vurdert. Etter Kommunerevisjonens vurdering skulle bystyrets vedtak om anskaffelse av nye T-banetrokker ha vært fulgt av et tilsvarende vedtak i generalforsamlingen i selskapet.

Gitt undersøkelsens karakter gis det ikke anbefalinger.

5. Uttalelse til rapporten og Kommunerevisjonens vurdering

Rapporten ble 19.04.2013 sendt byråden for kultur og næring for uttalelse. Byrådsavdeling for kultur og næring avga sin uttalelse i brev av 13.05.2013.

5.1 Byrådsavdeling for kultur og næring

Byrådsavdelingen tar rapporten til etterretning.

Byrådsavdelingen understreker at - i tillegg til aksjeloven - er *Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av aksjeselskaper* det førende dokument for kommunes eierstyring, mens KS prinsipper for eierstyring og NUES anbefalinger ikke legges til grunn ved Oslo kommunes eierstyring.

Byrådsavdelingen skriver at en ikke uten videre slutter seg til Kommunerevisjonens vurdering om at bystyrets vedtak om anskaffelse av nye T-banvogner i 2010 skulle vært fulgt opp av et tilsvarende vedtak i generalforsamlingen i selskapet. Byrådsavdelingen gir følgende begrunnelse:

“I selskapets styrevedtak av 16. desember 2010 hvor det ble vedtatt å inngå kontrakt for anskaffelse av nye T-banvogner (opsjon 3), la styret til grunn bystyrets beslutning av 15. desember 2010. Selskapet sendte videre et brev til byrådsavdeling for miljø- og samferdsel (MOS) den 16. desember 2010 for å få bekreftet sin forståelse av vedtaket, hvoretter MOS bekrefter beslutningsgrunnlaget i brev av 21. desember 2010.

Styrets forutsetninger for å kunne inngå kontrakt var således tilstede. Det var derfor ingen grunn til at selskapet skulle innkalle til ekstraordinær generalforsamling for å få vedtatt en instruks til selskapet om å gjennomføre bystyrets vedtak.”

Videre anfører byrådsavdelingen at en eierinstruks på generalforsamling vil kunne være nødvendig dersom det for eksempel er

uklarheter om eiers ønsker eller usikkerhet om hvorvidt selskapet vil følge eiers ønsker.

Kommunerevisjonens vurderinger

Kommunerevisjonen vil bemerke at vurderinger av eierstyringen i Oslo Vognselskap AS i all hovedsak var basert på bestemmelser i aksjeloven og på *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* etter at saken ble behandlet i byrådet 22.12.2011 og i bystyret 25.04.2012. Prinsippene gjaldt imidlertid kun for en del av perioden som ble dekket av denne undersøkelsen. Dette var bakgrunnen for at Kommunerevisjonen også benyttet KS prinsipper for eierstyring og NUES anbefalinger som kilder for kriterier til vurdering av eierstyringen.

Kommunerevisjonen merker seg at byrådsavdelingen ikke deler Kommunerevisjonens syn på at bystyrets vedtak om anskaffelse av T-banvogner i 2010 skulle vært fulgt opp av et tilsvarende vedtak i generalforsamlingen.

Kommunerevisjonen vil minne om aksjeloven § 5-1 om generalforsamlingens myndighet:

(1) Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet.

I Gyldendals rettsdata, note 635, heter det bl.a.:

Utenfor generalforsamlingen har ingen aksjeeier rett til å instruere noe selskapsorgan.

Og det minnes også om prinsipp 3 i *Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av aksjeselskap*, som lyder:

Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen

I byrådssaken om *Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av aksjeselskap* ble det bl.a. gitt følgende kommentarer til dette prinsippet:

Byrådet vil følge aksjelovens system om at eierbeslutninger gjøres i eierforumet som er generalforsamlingen. På den måte sikrer byrådet en ryddig rollefordeling mellom eier og selskapets organer.

Kommunerevisjonen har lagt til grunn at bystyrets vedtak i 2010 om anskaffelse

av T-banetrokker kan oppfattes som en eierbeslutning utenfor generalforsamling når det ikke følges av vedtak i generalforsamling. Kommunerevisjonen fastholder på denne bakgrunn sin vurdering av at bystyrets vedtak skulle vært fulgt opp av et vedtak i generalforsamlingen i selskapet.

Referanser

a) Referanser fra Oslo kommune

Bystyresak av 08.04.1992, sak 208, *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune - Byrådsak 562 av 18.12.91*

Bystyresak av 24.04.1996, sak 193, *Bystyremelding nr. 2/1995 - Strategier for organisering og styring av Oslo kommunes virksomhet*

Bystyresak av 06.05.1997, sak 220, *Myndighetsfordeling i Oslo kommune - Delegasjon av myndighet fra bystyret og byråd*

Byrådssak av 27.06.1997, sak 1425, *Aksjeselskap – byrådenes fullmakt*

Bystyresak av 09.06.2010, sak 204, *Årsrapport 2009 for Oslo Vognselskap AS*

Bystyresak av 08.06.2011, sak 151, *Årsrapport 2010 for Oslo Vognselskap AS*

Bystyresak av 25.04.2012 sak 98 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper - Byrådssak 273 av 22.12.2011*

Bystyresak av 06.06.2012, sak 136, *Årsoppgjør 2011 for Oslo Vognselskap AS*

Bystyresak av 15.12.2010, sak 429, *Videreutvikling av T-banens rutemodell - Anskaffelse av flere T-banepogner*

Byråden for kultur og næring *Egenerklæring fra eierrepresentant i Oslo Vognselskap AS*

Byrådssak av 05.05.2011, sak 85, *Årsrapport 2010 for Oslo Vognselskap AS*

Byrådssak av 03.05.2012, sak 66, *Årsoppgjør 2011 for Oslo Vognselskap AS*

Byrådssak av 22.12.2012, sak 85, *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*

Byrådssak av 22.12.2012, sak 273, *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*

Byrådsavdeling for kultur og næring *Generelt om kriterier for utvelgelse og sammensetning av styrer i selskaper med forretningsmessig drift*

Kommunerevisjonen Rapport 23/2012 *Anskaffelser og internkontroll i Oslo Vognselskap AS*

b) Oslo Vognselskap AS

Protokoller fra generalforsamlingen i Oslo Vognselskap AS 2010-2012

Protokoller fra styremøter i Oslo Vognselskap AS 2010-2012

Oslo Vognselskap AS *Forretnings- og virksomhetsplan 2012*

Oslo Vognselskap AS *Risiko - Oslo Vognselskap AS, datert 08.12.2008*

Oslo Vognselskap AS *Styrets årsplaner 2011 og 2012*

Oslo Vognselskap AS *Etisk Regelverk*

Egenerklæring fra styret i Oslo Vognselskap AS

c) *Eksterne referanser*

Lov 13.06.1997 nr.44 Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)

Lov 16.07.1999 nr. 69 Lov om offentlige anskaffelser

COSO – An integrated framework, utviklet av The Commission of Sponsoring Organisation of the Treadway Committee (COSO) i 1992

Kommunenes sentralforbunds eierforum (2010): *Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak*

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse 21.10.2010: *Norsk anbefaling – Eierstyring og selskapsledelse*

Vedlegg 1 Kriterier for eierskapskontroll

Eierskapsutøvelsen er vurdert mot et sett av kriterier der vi har tilstrekkelig informasjon til å gjennomføre vurderinger. Kilder for kriteriene er:

- Lov om aksjeselskaper
- Bystyrets vedtak av 17.02.1999 (sak 67) *Byrådets tertialrapportering til bystyret*
- Byrådssak 273/11 Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper, tatt til orientering av bystyret 25.04.2012 (sak 98).
- KS Eierforum: *Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak*
- Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) *Norsk anbefaling – Eierstyring og selskapsledelse*

Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper har kun vært gjeldende for eierstyringen i deler av perioden som denne kontrollen dekker. Sakens karakter tilsier at det er rimelig å legge til grunn at de nye prinsippene var førende fra saken ble behandlet i byrådet.

Mål og eiers forventninger til selskapet

Kilder

KS Eierforums anbefaling nr. 3:

Eier bør klargjøre sine forventninger til styret og selskapet i en eierstrategi

I KS Eierforums anbefaling nr. 3 heter det blant annet:

En grunnleggende forutsetning for en strategisk drift av selskapene er en klar og presis eierstrategi for selskapene hvor eiers forventninger til selskapet formuleres

Og

Det er anbefalt at eier klargjør sine forventninger til styret og selskapet gjennom selskapsstrategiene

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av selskaper* heter det i pkt. 1. Innledning, s. 2:

Kommunen som eier fastsetter mål og rammer for selskapenes virksomhet gjennom vedtekter, beslutninger på generalforsamlinger, eierstrategier og oppdragsbrev/ bestillingsbrev.

Videre heter det:

Det er utarbeidet eierstrategier for noen selskaper, mens andre får styringssignaler gjennom tildelingsbrev (for eksempel Ruter), bestilling av tjenester eller krav til avkastning på forvaltet kapital (for eksempel forsikringselskapene).

Byrådssaken fastsetter således ikke at mål og rammer for selskapet bør samles i en eierstrategi

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) gir følgende relevante anbefalinger:

- Innenfor rammen av vedtektene bør selskapet ha klare mål og strategier for sin virksomhet
- Vedtektenes formålsparagraf og selskapets mål og hovedstrategier bør fremgå av årsrapporten

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av selskaper* er resultatmål omtalt på s. 6:

Prinsipp 1: Kommunen vil sette resultatmål for selskapene. Styret har ansvar for å realisere resultatmålene.

Prinsippet fastslår at kommunen vil være en tydelig eier som setter mål og stiller krav til selskapenes styrer og ledelse. Målene/ kravene må imidlertid tilpasses kommunens formål med eierskapet i det enkelte selskap. Styret har det fulle ansvar for forvaltningen av selskapet og derved også ansvaret for å realisere eierens målsettinger. Byrådet vil derfor blant annet arbeide for å gi selskapene klare og mest mulig entydige formål, eksempelvis gjennom en klart avgrenset kjernevirksomhet, jf selskapenes vedtekter.

På side 7 i byrådssaken er målene for selskaper der Oslo kommune har sektorpolitiske mål⁸ nærmere omtalt. Her heter det:

For selskaper der kommunen har sektorpolitiske formål med sitt eierskap vil byrådet stillekrav om effektiv drift, og at driften av selskapene skjer etter bedriftsøkonomiske prinsipper. Byrådet vil også stille andre mål/krav til disse selskapene, eksempelvis produksjons- eller produktivitetsmål. Det kan skje gjennom bruk av ulike styringsvirkemidler som eksempelvis vilkår i avtaler om tjenestekjøp, eller tildelingsbrev til selskaper som mottar tilskudd fra kommunen.

Kriterier

- Innenfor rammen av vedtektene bør selskapet ha klare mål og strategier for sin virksomhet
- Vedtektenes formålsparagraf og selskapets mål bør fremgå av årsrapporten
- Eier bør klargjøre sine forventninger til styret og selskapet

På basis av Oslo kommunes nye prinsipper for eierstyring har vi også undersøkt om eier har satt resultatmål for selskapet.

Kontaktmøter og rapportering

Kilder

I KS Eierforums anbefaling nr. 8 heter det bl.a.:

- De formelle eiermøtene er enten generalforsamling eller representantskap, men det kan også innkalles til eiermøter i tillegg til disse

og

- I tillegg til generalforsamling/representantskap kan det arrangeres andre eiermøter for eksempel interkommunale formøter før representantskapet, eller møter for å drøfte en sak uten at det blir gjort formelle vedtak. Det er opp til eierne selv å vurdere behovet for, og hvordan slike eiermøter skal gjennomføres

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for eierstyring av selskaper* heter det på s. 7:

Byrådet forventer rapportering om selskapets måloppnåelse gjennom årsberetning, årsregnskap og i kvartalsrapporter med regnskap.....Gjennom kontaktmøter med selskapene kan byrådet bli informert om måloppnåelsen og aktuelle problemstillinger, jf. pkt 4.3 nedenfor.

---

⁸ I byrådssaken s. 3 er Oslo Vognselskap AS kategorisert som et av selskapene der Oslo kommune har sektorpolitiske mål med eierskapet.

Og i pkt 4.3 på s. 9 heter det:

For gjensidig informasjonsutveksling og diskusjon mellom kommunen og selskapene om selskapenes resultater, utvikling og planer er det hensiktsmessig å etablere kontaktmøter.

Kriterier

- Det kan gjennomføres kontaktmøter mellom eier og selskapet for informere eier om måloppnåelse og ta opp aktuelle problemstillinger for selskapet
- Eier bør løpende sikre seg nødvendig rapportering fra selskapet

Vedtekter

Kilder

Minstekravene til vedtektene for aksjeselskap er gitt i aksjeloven § 2-2:

§ 2-2. Minstekrav til vedtektene

(1) Vedtektene skal minst angi:

1. selskapets foretaksnavn;
2. den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor;
3. selskapets virksomhet;
4. aksjekapitalens størrelse, jf. § 3-1;
5. aksjenes pålydende (nominelle beløp), jf. § 3-1;
6. antallet eller laveste og høyeste antall styremedlemmer, jf. § 6-1;
7. om selskapet skal ha flere daglige ledere eller om styret eller bedriftsforsamlingen skal kunne bestemme at selskapet skal ha flere daglige ledere, samt i så fall om flere daglige ledere skal fungere som kollektivt organ;
8. hvilke saker som skal behandles på den ordinære generalforsamlingen, jf. § 5-5;
9. om selskapets aksjer skal registreres i et verdipapirregister.

(2) Dersom selskapet ved sin virksomhet ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og av formuen ved oppløsning.

Kriterier

Vedtektene skal minst angi

- selskapets foretaksnavn
- den kommune i riket hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor
- selskapets virksomhet
- aksjekapitalens størrelse
- aksjenes pålydende (nominelle beløp)
- antallet eller laveste og høyeste antall styremedlemmer

- om selskapet skal ha flere daglige ledere eller om styret eller bedriftsforsamlingen skal kunne bestemme at selskapet skal ha flere daglige ledere samt i så fall om flere daglige ledere skal fungere som kollektivt organ
- hvilke saker som skal behandles på den ordinære generalforsamlingen
- om selskapets aksjer skal registreres i et verdipapirregister

Generalforsamling

Kilder

Generalforsamlingen og dennes myndighetsutøvelse er regulert i aksjelovens kapitel 5. Denne eierskapskontrollen omfatter et utvalg av bestemmelsene vedrørende den ordinære generalforsamlingen.

§ 5-1. Generalforsamlingens myndighet

(1) Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet.

I Gyldendals rettsdata, note 635, heter det:

Bestemmelsen gir utrykk for at generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet.

Generalforsamlingen kan dermed instruere de øvrige selskapsorganene, jf. Aarbakke m.fl. s 312, 319.

Videre heter det i samme note:

Utenfor generalforsamlingen har ingen aksjeeier rett til å instruere noe selskapsorgan.

I Oslo kommunes prinsipper for eierstyring er prinsipp 3 relevant for generalforsamlingen.

Prinsippet lyder:

Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen

I byrådssaken ble det bl.a. gitt følgende kommentarer til dette prinsippet:

Byrådet vil følge aksjelovens system om at eierbeslutninger gjøres i eierforumet som er generalforsamlingen. På den måte sikrer byrådet en ryddig rollefordeling mellom eier og selskapets organer

§ 5-5. Ordinær generalforsamling

(1) Innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår skal selskapet holde ordinær generalforsamling.

(2) På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte;
2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

(3) Årsregnskapet, årsberetningen og eventuelt revisjonsberetningen skal senest en uke før generalforsamlingen sendes til hver aksjeeier med kjent adresse.

§ 5-9. Myndighet til å innkalle til generalforsamling

(1) Generalforsamlingen innkalles av styret.

§ 5-10. Krav til innkallingen

(1) Generalforsamlingen innkalles ved skriftlig henvendelse til alle aksjeeiere med kjent adresse. Innkallingen skal angi tid og sted for møtet. Selskapet kan ikke kreve noen form for godtgjøring for utsendelsen av innkallingen.

(2) Innkalling til generalforsamlingen skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist. En slik vedtektsbestemmelse gjelder ikke ved innkalling som foretas på bakgrunn av krav etter § 5-6 annet ledd.

(3) Innkallingen skal i et forslag til dagsorden bestemt angi de saker som skal behandles på generalforsamlingen. Forslag om å endre vedtektene skal gjengis i innkallingen. Styret skal utarbeide forslag til dagsorden i samsvar med det som er bestemt i loven og vedtektene.

§ 5-16. Protokoll

(1) Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen.

(2) I protokollen skal generalforsamlingens beslutning inntas med angivelse av utfallet av avstemningene. Protokollen skal angi antallet avgitte stemmer, og hvor mange aksjer og hvilken andel av aksjekapitalen de avgitte stemmene representerer, samlet og for og mot den enkelte beslutningen, i den utstrekning dette er relevant for utfallet av avstemningen. Fortegnelsen over de møtende etter § 5-13 skal inntas i eller vedlegges protokollen.

(3) Protokollen undertegnes av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede. Protokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet og oppbevares på betryggende måte.

§ 7-1. Generalforsamlingens valg av revisor

(1) Generalforsamlingen skal velge én eller flere revisorer, og kan velge én eller flere vararevisorer.

(2) Revisors godtgjørelse skal godkjennes av generalforsamlingen.

Kriterier*Generalforsamlingens myndighet*

- Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen

Innkalling og avholdelse

- Generalforsamlingen skal avholdes innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår
- Generalforsamlingen kalles inn av styret ved skriftlig henvendelse til aksjeeierne
- Innkallingen skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes
- Innkallingen skal i et forslag til dagsorden bestemt angi de saker som skal behandles på generalforsamlingen,

Saker som skal behandles av generalforsamlingen

- På den ordinære generalforsamling skal årsregnskap og årsberetning behandles og avgjøres
- Generalforsamlingen skal velge en eller flere revisorer. Revisors godtgjørelse skal godkjennes av generalforsamlingen

Protokoll for generalforsamlingen

- Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen.
- I protokollen skal generalforsamlingens beslutninger inntas med utfallet av avstemningene
- Protokollen skal undertegnes av minst to personer; møtelederen og minst en person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede

Styret

Kilder

- Bystyret vedtok i bystyresak 208/92 blant annet følgende:

Ved oppnevning av nye styrever Oslo kommunes aksjeselskaper, særbedrifter og sykehus legges kompetansemessige kriterier til grunn, i tråd med det som er beskrevet i denne sak.

Kriterier

- Eier bør ved oppnevning av styret legge Oslo kommunes kompetansemessige kriterier til grunn

Opplysningsplikten overfor bystyret

Kilder

- Bystyrets vedtak av 17.02.1999 (sak 67) om byrådets tertialrapportering til bystyret slår fast at:

Byrådet skal sørge for ivaretagelse av opplysningsplikten til bystyret ved fremming av årsberetning, referat fra generalforsamling og regnskap for aksjeselskapet som egne orienteringssaker til bystyret.

Vi legger til grunn vedtaket innebærer at opplysningsplikten overfor bystyret primært ivaretas gjennom fremming av selskapets årsberetning og regnskap samt referat fra generalforsamling. I tillegg synes det rimelig å forutsett at bystyret også skal holdes informert om andre vesentlige saker.

Kriterier

- Byrådet skal fremme årsberetning, referat fra generalforsamling og regnskap for aksjeselskaper som egne orienteringssaker til bystyret
- Byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører aksjeselskapene

Etisk regelverk

Kilder

- Bystyret vedtok i sak 392/07 i pkt. 3:

Bystyret ber byrådet gjennomgå etiske regler for ansatte i de kommunale foretakene og i Oslo kommunes heleide AS-er og sørge for at ingen har etiske regler for ansatte som er "dårligere" enn de etiske reglene bystyret har vedtatt.

I byrådssak 1189/07 ga byrådet de etiske regler for ansatte i Oslo kommune som gjelder i dag. Det heter i byrådssaken at formålet med Oslo kommunes etiske reglene er å sikre en god etisk praksis og definere felles standarder for ansatte i Oslo kommune. De etiske reglene gjelder alle kommunens ansatte. Pkt. 2 i reglene gir en overordnet beskrivelse av innretningen på det etiske regelverket for ansatte i Oslo kommune:

Ansatte i Oslo kommune skal arbeide for fellesskapets beste i tråd med lover, regler, kommunens verdigrunnlag og politiske vedtak. Kommunens ansatte skal utføre sine oppgaver og opptre på en måte som ikke skader kommunens omdømme og tillit i befolkningen.

De etiske retningslinjene for Oslo kommune omfatter en rekke mer konkrete forhold, som ikke gjengis her.

KS Eierforums anbefaling nr. 18:

- Eier bør påse at selskapsstyret utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften

Kriterier

- Styret skal påse at selskapet har et etisk regelverk som ikke er dårligere enn de etiske regler for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt.

Vedlegg 2 Uttalelse fra Byrådsavdeling for kultur og næring

Oslo kommune
Byrådsavdeling for kultur og næring

Kommunerevisjonen
Grenseveien 88
0663 OSLO

Dato: 13.05.2013

Deres ref:
201300005-13

Vår ref (saksnr):
201201640-14

Saksbeh:
Carl Ingar Hole, 23 46 19 89

Arkivkode:
126

RAPPORT TIL UTTALELSE: EIERSKAPSKONTROLL I OSLO VOGNSELKAP AS

Det vises til rapport til uttalelse: Eierskapskontroll i Oslo Vognselskap AS, mottatt 19.04.2013.

Byrådsavdeling for kultur og næring tar rapporten til etterretning og konstaterer at Kommunerevisjonens vurdering er at eierskapsutøvelsen i all hovedsak har blitt gjennomført i samsvar med krav i aksjeloven, bystyrets vedtak og forutsetninger på de områdene som er vurdert.

For ordens skyld vil vi imidlertid understreke at – i tillegg til aksjeloven – er *Oslo kommune prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret den 25.04.2012 det førende dokumentet for kommunens eierstyring. NUES: *Norsk anbefaling – Eierstyring og selskapsledelse* er anbefalinger og retter seg først og fremst mot børsnoterte selskaper med flere eiere. KS Eierforum: *Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak* er heller ikke et dokument Oslo kommune legger til grunn i sin eierstyring. Dette redegjorde vi for å møte med Kommunerevisjonen den 25.01.2013

Videre vil vi vise til punkt 3.4.3 hvor det står:

”Etter Kommunerevisjonen vurdering skulle bystyrets vedtak om anskaffelse av nye T-banevogner i 2010 ha vært fulgt av et tilsvarende vedtak i generalforsamlingen i selskapet. Det følger av aksjeloven og Oslo kommunes nye prinsipper for god eierstyring at eiers instruksjoner om selskapets disposisjoner skal vedtas av generalforsamlingen. Dette er viktig for å sikre klar rollefordeling og dokumentasjon.”

Dette er ikke en vurdering vi uten videre kan slutte oss til. I selskapets styrevedtak av 16. desember 2010 hvor det ble vedtatt å inngå kontrakt for anskaffelse av nye T-banevogner (opsjon 3), la styret til grunn bystyrets beslutning av 15. desember 2010. Selskapet sendte videre et brev til byrådsavdeling for miljø- og samferdsel (MOS) den 16. desember 2010 for å få bekreftet sin forståelse av vedtaket, hvoretter MOS bekrefter beslutningsgrunnlaget i brev av 21. desember 2010.

Byrådsavdeling for kultur og næring

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Styrets forutsetninger for å kunne inngå kontrakt var således tilstede. Det var derfor ingen grunn til at selskapet skulle innkalle til ekstraordinær generalforsamling for å få vedtatt en instruks til selskapet om å gjennomføre bystyrets vedtak.

Generelt vil vi bemerke at en eierinstruks på generalforsamling vil kunne være nødvendig dersom det for eksempel er uklarheter om eiers ønsker eller usikkerhet om hvorvidt selskapet vil følge eiers ønsker. Dette var – som nevnt - imidlertid ikke tilfelle vedrørende vedtaket om anskaffelse av nye T-banvogner.

Utover dette har byrådsavdelingen ingen kommentarer til rapporten.

Med hilsen

Gro Balas
kommunaldirektør

Kjell O. Viland
eierskap- og prosjektsjef

[Godkjent og ekspedert elektronisk](#)

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Grenseveien 88, 0663 OSLO
Telefonnummer: 23 48 68 00
Telefaksnummer: 23 48 68 01

www.krv.oslo.kommune.no
postmottak@krv.oslo.kommune.no